

Středoškolská technika 2017

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

MODEL HISTORICKÉHO VOZIDLA VELOREX JAWA 350

Vladislav Miklánek, Michal Radiměřský, Slavo Kapusta

Sigmundova střední škola strojírenská
Jana Sigmunda 242, 783 49 Lutín

Historie vozítek VELOREX patří k slavné minulosti výroby českých jízdních kol, motocyklů a automobilů. První tříkolku realizovali sourozenci František a Mojmír Stránští ve firmě MOTO-VELO-SPORT – opravna jízdních kol, založené v r. 1939 v Parníku nedaleko České Třebové. Firma byla tehdy zaměřena na opravy bicyklů, kočárků a motocyklů. Původním záměrem bylo vytvořit trojkolové vozidlo, které by sloužilo při odvozu bicyklů vyrobených k prodeji. Bylo vytvořeno několik variant tříkolek s kostrou svařenou z trubek a součástí nejprve z bicyklů, později z vyráběných motocyklů, a se zakrytím celtovinou. V r. 1942 vzniká „vozítko“ s motorem Sachs 98ccm a přídatnou převodovkou z BSA (Jaroň, 2010). Trojkolky měly na tehdejší dobu kvalitní dílenské zpracování, poskytovaly ochranu cestujících v nepříznivém počasí a byly schopny bezpečně dojet na poměrně velké vzdálenosti (Gregor, 2001) (Obrázek 1). První sériové tříkolové stroje dostaly název OS-KAR (Bartuš, Fajman, 2015).

Obr. 1 OSKAR („kára na ose“) z r. 1943.

Dostupné z: <http://velorexberoun.sweb.cz/historie.htm> [cit 8.5.2018]

Sourozenci Stránští stále pokračovali ve vývoji a zdokonalování Velorexu. Zatímco František propagoval trojkolku s jednoválcovým motorem o obsahu 250 ccm, Mojmír byl zastáncem dvouválcového motoru o obsahu 350 ccm s lepším výkonem. Inovací byla také jinak koncipovaná střecha, která umožňovala lépe řešit umístění případných zavazadel. Dokonce byl vyzkoušen i dvoutaktní motor o obsahu 600ccm z malého „kořistního“ německého tanku TIGER (Gregor, 2001). Obliba trojkolek rostla, proto se výroba v r. 1951 přesunula do větších prostor v Solnici v Orlických horách. V roce 1952 vznikla první série tříkolek OSKAR (Obrázek 2), s trubkovým rámem potaženým koženkou a s motorem ČZ 150ccm, PAL 300ccm a JAWA 250ccm.

Obr. 2 Tříkolka OSKAR

Dostupné z: <http://velorexberoun.sweb.cz/historie.htm> [cit 8.5.2018]

Od roku 1956 byl vyráběn inovovaný model Velorex Oskar s 16palcovými koly s názvem Velorex 16/250. K další významné změně ve výrobě vozítek došlo v r. 1963, kdy byla v Solnici zahájena výroba typu 16 s motorem JAWA 350 (Obrázek 3) a definitivně ukončena výroba typu 16 s motorem JAWA 250 (Gregor, 2001; Jaroň, 2010). V roce 1968 nabíhá výroba upraveného modelu 16/350 s motorem, který byl připravován pro čtyřkolku, jejíž sériová výroba se ale ještě nerozběhla. V roce 1971 končí výroba tříkolky Velorex 16/350 a zahájena výroba čtyřkolky – Velorexu 435-O. Vozítka ale měla řadu nedostatků, které se v praxi opakovaně negativně projevovaly. V r. 1972 oficiálně zrušena platnost technické způsobilosti vozítka. Ta mu byla po provedených úpravách sice opět dočasně udělena, ale díky přetrvávajícím problémům nebylo možné pokračovat ve výrobě. Doprodějem vozítek pro invalidy v roce 1976 skončila v Solnici výroba slavné značky VELOREX (Jaroň, 2010).

Obr. 3 Velorex 16/350

Dostupné z: <http://velorexberoun.sweb.cz/historie.htm> [cit. 8.5.2018]

V rámci odborného výcviku studentů Sigmundovy střední školy strojírenské v Lutíně vznikla modifikace čtyřkolového vozidla Velorex s názvem MIRA, který se stal propagačním „maskotem“ školy. Při jeho realizaci uplatnili studenti vědomosti a dovednosti z řady odborných teoretických i praktických předmětů, které v rámci studia absolvovali. Na tuto činnost navázali v letošním roce v rámci volnočasových aktivit – zájmového kroužku modelářů i další studenti školy. Vznikla myšlenka vyrobit uvedený modifikovaný model v přesném měřítku 1 : 20 (Obrázek 4, Obrázek 5, Obrázek 6).

Obr. 4 Konstrukce modelu Velorex JAWA 350 v měřítku 1 : 20
(autor: Koudelka, Filip; obor OK3)

Obr. 5 Karosérie modelu modifikace vozítka Velorex s názvem MIRA
(autor: Koudelka, Filip; obor OK3)

Obr. 6 Model Velorex JAWA 350 (autor: Koudelka, Filip; obor OK3)

Výroba modelů probíhá na základě výkresové dokumentace samostatně vytvořené studenty. Dle individuálních zájmů studentů poté vznikají modely zemědělských strojů a dopravních prostředků včetně jejich osazení do odpovídajícího prostředí. Veškeré součásti jsou vytvářeny v přesném, a zmenšeném měřítku dle originálního typu stroje nebo vozidla. Studenti tak prakticky aplikují vědomosti a dovednosti z odborných předmětů, které jsou součástí studia na Sigmundově střední strojírenské škole v Lutíně.

Literatura

JAROŇ, Tomáš. Historie vozítek VELOREX, 2010. Dostupné z: http://www.velorextym.cz/hist_velorex.htm [cit. 14. 5. 2018]

GREGOR, Josef. Mojmír Stránský – konstruktér populární tříkolky Velorex, 2001. Dostupné z: <http://velorexberoun.sweb.cz/historie.htm> [cit. 8. 5. 2018]

BARTUŠ, J., FAJMAN, I. Putování za historií vozítek Velorex, 2015. Dostupné z: <http://www.motomagazin.cz/index.php?action=fcv&menu=90&pos=fcvmista> [cit. 10. 5. 2018]